

SURİYELİ MÜLTECİLER KRİZİNE İLİŞKİN SİYASAL VE SOSYAL TEPKİLER: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

POLITICAL AND SOCIAL REACTIONS TO THE SYRIAN REFUGEES CRISIS: THE CASE OF TURKIYE

Büşra YAZICI

busrayazici67@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0000-9749-2213>

ÖZET

Türkiye'nin göç politikasını ele alacak bu çalışmada, özellikle Suriyeli sığınmacılar üzerinde odaklanarak, Türkiye'nin zengin göç deneyimlerini sürdürülebilir bir politika oluşturmak için nasıl kullanabileceğini tartışacağız. Türkiye, daha önce de göç ve sığınmacı krizleriyle karşı karşıya kalmış ve bu alanda önemli bir deneyime sahiptir. Bu deneyimleri kullanarak sürdürülebilir bir göç politikası oluşturulması, benzer krizlerin çözümü açısından Türkiye'nin örnek bir ülke olma potansiyelini taşımaktadır. Bu çerçevede, yeni ve sürdürülebilir bir göç politikasının genel çerçevesini çizerken, Suriyeli mültecilere ilişkin siyasal ve sosyal tepkiler ve de reflexler dikkate alınarak Suriyeli sığınmacılar sorununu örnek alacak ve önerilerimizin pratikte uygulanabilirliğini tartışılmıştır. Çalışma sürecinde incelenen kaynaklardan Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de önemli eğitim ve uyum sorunlarıyla karşı karşıya kaldıkları belirlenmiştir. Bu sorunlar arasında dil engelleri, toplumsal uyum zorlukları ve eğitim imkânlarından yeterince faydalanamama gibi faktörler yer almaktadır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de sosyal uyum bağlamında yeni bir ortama adapte olma, entegrasyon ve uyum sağlama konularında zorluklar yaşadıkları belirlenmiştir. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların uyum sürecini etkileyen en temel faktörlerden biri, Suriye ve Türk halkları arasındaki kültürel ve dinî benzerliklerdir. Bunların yanında ekonomi ve güvenlik sorunları yaşadıkları da belirlenmiştir.

78

Anahtar Kelimeler: Mülteci, Göç, Suriyeliler, Sosyal Uyum

ABSTRACT

In this study that will address Turkey's migration policy, we will discuss how Turkey can use its rich migration experiences to create a sustainable policy, focusing especially on Syrian refugees. Turkey has faced migration and refugee crises before and has significant experience in this field. Creating a sustainable migration policy using these experiences has the potential for Turkey to become an exemplary country in terms of solving similar crises. In this context, while drawing the general framework of a new and sustainable migration policy, the political and social reactions and reflexes regarding Syrian refugees will be taken into consideration, and the practical applicability of our suggestions will be discussed. From the sources examined during the study process, it was determined that Syrian refugees face significant education and adaptation problems in Turkey. These problems include factors such as language barriers, social adaptation difficulties and not being able to benefit from educational opportunities sufficiently. It has been determined that Syrian refugees have difficulties in adapting, integrating and adapting to a new environment in the context of social cohesion in Turkey. One of the most fundamental factors affecting the adaptation process of Syrian refugees in Turkey is the cultural and religious similarities between the Syrian and Turkish people. In addition, it has been determined that they experience economic and security problems.

Keywords: Refugee, Migration, Syrians, Social Cohesion

1. GİRİŞ

Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla doğusunda ve güneyindeki çatışma ve istikrarsızlık yaşanan bölgelerle, batısında ise refah düzeyi ve insan hakları standartları yüksek Avrupa ülkeleri arasında bir köprü konumunda bulunmaktadır. Bu stratejik konum, Orta Doğu'daki çatışmalar, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar, doğu sınırlarının zor kontrol edilebilir olması ve coğrafi yapının yasadışı geçişlere uygunluğu gibi faktörlerle birleşerek, Türkiye'yi Avrupa Birliği ülkelerine yönelik göçmenler için önemli bir geçiş güzergâhı haline getirmiştir. Son yıllarda artan ekonomik ve bölgesel güçle birlikte Türkiye, düzenli ve düzensiz göç hareketleri için çekim merkezi olmuştur. Bu durum, göçün Türkiye'nin ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik yapısı üzerinde derin etkiler yaratmasına neden olmaktadır.

Türkiye'nin tarih boyunca göçlere ev sahipliği yapması, coğrafi ve stratejik konumu sebebiyle gerçekleşen kitlesel sığınma hareketleri ile başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde, din ve ırk ayrımı gözetilmeksizin, on binlerce Yahudi'nin İspanya'dan kurtarılarak getirilmesi, Macar Kralı Thökolyimre'nin ve İsveç Kralı Şarl'ın Osmanlı İmparatorluğu'na sığınması gibi önemli olaylar yaşanmıştır. Cumhuriyet öncesinde de farklı dönemlerde birçok lider ve topluluk, Osmanlı topraklarına iltica etmiştir.

Cumhuriyet dönemi ise Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinin devam ettiği bir süreçtir. Özellikle Yunanistan, Balkanlar, Almanya, Irak, Bulgaristan, Bosna, Kosova ve Suriye gibi ülkelerden gelen milyonlarca göçmen, çeşitli dönemlerde Türkiye'ye sığınmıştır. Bu göç hareketleri, genellikle siyasi, ekonomik ve toplumsal sebeplere dayanmaktadır. 1922-1938 yılları arasında Yunanistan'dan gelen 384 bin kişi, 1991 yılında I. Körfez Savaşı sonrasında Irak'tan gelen 467.489 kişi gibi dönemlere özgü önemli göç dalgaları yaşanmıştır.

Göç, Türkiye'nin tarihsel, ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik yapısını önemli ölçüde etkileyen bir olgu olmuştur. 1922'den bu yana 6.5 milyondan fazla kişiye kucak açan Türkiye, bu sayıya çalışma ve eğitim amacıyla gelen yabancıları dâhil etmemektedir. Ancak, çalışma, eğitim ve diğer amaçlarla gelen yabancılarla birlikte son 15 yılda yaklaşık 3.3 milyon kişinin Türkiye'de ikamet izni aldığını göstermektedir.

Bu çalışma, Türkiye'nin tarih boyunca geniş bir yelpazede ev sahipliği yaptığı göç hareketlerini ele alarak, özellikle mülteci krizlerinin ve bu krizlere Türkiye'nin siyasi ve sosyal tepkilerinin incelenmesine odaklanmaktadır. Nisan 2011'den Mart 2019'a kadar Suriye'deki iç karışıklıkların etkisiyle Türkiye'ye yaklaşık 3.6 milyon kişinin göç etmesi, bu çalışmanın özel bir odak noktasını oluşturmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, t.y.).

Bu bağlamda, özellikle Suriye'deki iç karışıklıkların etkisiyle yaşanan mülteci akımının, Türkiye'nin göç politikalarını, sosyal ve siyasi tepkilerini nasıl şekillendirdiğini anlamak, bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Mülteci krizlerine karşı Türkiye'nin benimsediği politikalar, uluslararası ilişkiler bağlamında incelenecek ve Türkiye'nin bu zorlu süreçte nasıl bir rol üstlendiği detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Böylece, mülteci krizleri ve Türkiye'nin bu krizlere sosyal tepkileri, bu çalışmanın ana odak noktasını oluşturacak ve Türkiye'nin göçle ilgili politika ve stratejilerini anlamak adına kapsamlı bir perspektif sunacaktır.

2. Göç Kavramı

Göç, insanlık tarihi boyunca süregelen bir olgu olup, tarih öncesinde çevresel zorluklara uyum sağlama amacıyla büyük göç hareketlerine şahitlik etmiştir. Göç olgusu, günümüzde anladığımız biçimiyle; demografik, ekonomik, siyasi, psikolojik, antropolojik ve sosyolojik etkileri içinde barındıran çok yönlü bir niteliğe sahiptir (Karpas ve Sönmez, 2003; Yalçın, 2004). Göç hareketliliği, ekonomik, siyasi, toplumsal ve diğer gelişmelerden bağımsız ele alınamayacak kadar karmaşıktır. Göç olgusunu anlayabilmek için yalnızca bir disipline sıkıştırılamayacak kadar çok

boyutludur; bu nedenle siyaset bilimi, hukuk, psikoloji, tarih, coğrafya gibi farklı disiplinlerin bir araya gelmesi gereklidir (Ertan ve Ertan, 2017).

Türk Dil Kurumu'na göre göç, ekonomik, toplumsal ve siyasi nedenlerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işini ifade etmektedir. Herhangi bir tanımda göç, genellikle "yoğun bir nüfus hareketi" olarak nitelendirilmektedir. Bu tanım, göç olgusunun sadece bireysel tercihlerden değil, aynı zamanda geniş kapsamlı ekonomik, sosyal ve politik faktörlerden etkilendiğini gösterir. Göç, birkaç disiplini içeren çoklu bir perspektiften ele alınmalı ve anlaşılmalıdır, bu da göç olgusunun karmaşıklığını ve çok yönlülüğünü vurgular.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1998), göçü bireylerin yaşadığı coğrafi mekânı, kendi özgün sebepleriyle terk ederek, sürekli veya geçici olarak yeni bir mekâna yerleşme düşüncesi olarak tanımlamaktadır (Akt: Özkan, 2019). Koçak ve Terzi (2013) benzer bir perspektifle göçü evrensel bir olay olarak değerlendirirken, Çiçekli (2013), kişinin ya da grubun, ülke içinde veya uluslararası sınırları aşarak, süre ve nedenine bakılmaksızın yer değiştirmesi sonucu ortaya çıkan nüfus hareketliliği olarak ifade etmektedir.

Göç, sadece coğrafi mekân değiştirme süreciyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi yönleriyle toplum yapısını derinlemesine etkileyen bir nüfus hareketidir (Özer, 2004). Petersen, göçün nedenlerine odaklanarak ilkel, zoraki, zorlayıcı ve serbest göç olmak üzere dört farklı türde meydana geldiğini belirtmektedir (Kaygalak, 2009). Nakhoul (2014) ise göçü, bireylerin çeşitli sebeplerle yaşadıkları yerleri kısa veya uzun süreli, kalıcı veya geçici olarak değiştirmesi olarak tanımlar.

Bu bağlamda, göç olgusu hem bireyin hem de topluluğun yaşamında önemli bir rol oynamakta, farklı sebepler ve sonuçlar doğurarak çeşitli disiplinlerin ilgisini çekmektedir. Göçün bu çok boyutlu doğası, sosyal bilimlerin geniş bir yelpazede bu olguyu anlamak için bir araya gelmelerini zorunlu kılmaktadır.

2.1. Suriye'de Yaşanan Olaylar ve Göç

Suriye'de 2011 yılında başlayan meşru hak talepleri, Esed rejimi tarafından kanlı bir şekilde bastırılmış, barışçıl protestolara silahlı ve ölümcül müdahalelerde bulunulmuştur (Yılmaz, 2013). Bu durum, Suriye'de iç savaşın patlak vermesine neden olmuştur. Rejimin göstericilere yönelik doğrudan ateşli silah kullanımı, ülkede istikrarsızlığı artırmış ve Suriyelileri güvenli bölgeler arayışına yönlendirmiştir. Bu durum, zorunlu göçe maruz kalan Suriyelilerin ülke içindeki farklı bölgelere ve ülke dışına yönelik olarak göç etmelerine yol açmıştır (Orhan, 2014).

Devam eden bu zorunlu göçler, sadece Suriye içinde değil, aynı zamanda Suriye'ye komşu ülkelerde sosyal, ekonomik ve siyasi bir dizi soruna sebep olmaktadır. 2010 yılında 21.5 milyon civarında olan Suriye nüfusu, 2014 itibarıyla yaklaşık olarak 10 milyon kişiyi içermekte ve ülke nüfusunun neredeyse yarısına denk gelmektedir. Bu yerinden edilmiş kişilerin yaklaşık 6.5 milyonu kendi ülkeleri içinde yerinden edilmiş kişiler iken; 3.5 milyon civarı ise ülkelerini terk etmek zorunda kalmış kişiler, yani mültecilerdir (Yonca, 2004). Hukuki tanımlamalardan bağımsız olarak, bu büyük sayıdaki insanın yer değiştirmesi sosyolojik açıdan önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Sezik ve Ağır, 2015).

Bu göç olgusu, başlangıçta kısa süreli ve geçici bir durum olarak algılansa da zaman içinde kalıcı bir hal almıştır. Bu durum göç eden ve göçü kabul eden insanların psikolojilerini, toplumlarındaki değişimleri ve bu süreçte ortaya çıkan sorunları anlamak adına geniş bir perspektifi gerektirmektedir. Bu göçün etkilerini anlamak, sadece Suriye'deki iç savaşın yıkıcı etkilerini değil, aynı zamanda bölgesel düzeydeki sosyal, ekonomik ve siyasi dinamikleri de anlamak anlamına gelmektedir.

Türkiye'ye yönelik Suriyeli göç dalgası, ilk toplu nüfus hareketini 29 Nisan 2011'de Hatay ili Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü sınır kapısında yaşanan ve 252 Suriyeli vatandaşın sınıra kabul edilmesiyle başlamıştır (Erdoğan, 2015). Suriye'den gelen bu kitlesel göçün ana nedenleri, insani

kaygıların yanı sıra coğrafi yakınlık, kültürel ve dini bağlar gibi faktörlerdir. Bu durum, Türkiye'nin "Açık Kapı Politikası" olarak adlandırılan uygulamasını ortaya çıkarmıştır (Duruel, 2017).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) resmi kayıtlarına göre, 2011 yılı sonunda 14.237, 2012 yılı sonunda 224.655, 2013 yılı sonunda 1.519.286, 2014 yılı sonunda 2.503.549, 2015 yılı sonunda 2.834.441, 2017 yılı sonunda 3.426.786 ve 24 Mayıs 2018 itibarıyla 3.589.384 Suriyeli koruma altına alınmıştır (GİGM, 2018; akt. Tunca ve Karadağ, 2018). Bu sayılar, Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki koruma altına alınma sürecini ve bu sürecin zaman içindeki artışını göstermektedir.

3. Türkiye'de Yaşayan Suriyeliler İlişkin Son Durum Siyasal ve Sosyal Tepkiler

3.1. Eğitim Problemi

Suriyeli sığınmacılar Türkiye'de önemli eğitim ve uyum sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunlar arasında dil engelleri, toplumsal uyum zorlukları ve eğitim imkânlarından yeterince faydalanamama gibi faktörler yer almaktadır. Türkiye'deki Suriyelilerin yaş grupları ve cinsiyet özellikleri, bu sorunların çözümünde dikkate alınması gereken önemli veriler sunmaktadır. Özellikle 18 yaşının altındaki çocuk ve gençlerin oranının %50'den fazla olması, eğitim sisteminin bu genç nüfusu etkili bir şekilde kucaklaması gerekliliğini göstermektedir (Erdoğan vd., 2017).

Eğitim durumuyla ilgili yapılan araştırmalara göre, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin eğitim durumları "olumsuz" bir tabloyu ortaya koymaktadır. Okuma yazma bilmeyen Suriyelilerin oranı %33,3 iken, bir okul bitirmeyenlerin oranı %13'tür. Eğitim durumlarına dair beyanda bulunmayanların oranı %25,6 iken, üniversite seviyesine ulaşanların oranı %2'nin altındadır. Bu veriler, Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmının eğitimsiz olduğunu ve uyum sorunları yaşadıklarını göstermektedir (Ertan ve Ertan, 2017).

Elite-Dialogue Araştırması'na göre, Suriyeli sığınmacıların eğitim seviyeleri incelendiğinde, Türkiye'deki toplam uluslararası öğrenci içinde Suriyelilerin oranının %13,5 civarında olduğu görülmektedir. Ancak, bu öğrencilerin ülkede kalmak konusundaki tercihleri incelendiğinde, Türkiye'de sürekli veya uzun süreli oturma izni istedikleri, vatandaşlık gibi seçenekleri ise en az tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Eğitimli Suriyelilerin Türkiye'yi terk etme eğilimleri ve eğitimsizlerin ülkede kalma durumları, uyum sorunlarının çözümü açısından ciddi bir zorluk oluşturmaktadır.

Göçün en büyük etkilerinden biri eğitimidir. Türkiye'de 750 bin Suriye uyruklu bebeğin doğduğu göz önüne alındığında, Suriyeli çocukların eğitimine odaklanmak hayati bir önem taşımaktadır (UNHCR, 2023). Ancak, maddi imkânsızlıklar ve erken yaşta çalışma gibi nedenlerle birçok Suriyeli çocuğun eğitimden mahrum kaldığı görülmektedir. Bu durum, Türkiye'nin sığınmacıları eğitime ve entegre etme konusundaki çabalarını artırma ihtiyacını ortaya koymaktadır (Yıldız, 2019). Yapılan araştırmalarda gerek eğitim alan, gerekse eğitim veren öğretmenler bağlamında tutum, ihtiyaç ve eğitim süreçleri bağlamında sorunların olduğu belirlenmiştir (Göçer, Özer ve Ürünbrahimoğlu, 2020; Ürünbrahimoğlu, Göçer ve Özer, 2021).

3.2. Sosyal Uyum ve Gerginlikler

Göç, mülteciler ve ev sahibi topluluklar için karmaşık bir süreçtir, özellikle de yeni bir ortama adapte olma, entegrasyon ve uyum sağlama konularında karşılaşılan zorluklar düşünüldüğünde Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların sosyal uyumu ile kültürel ve dinî faktörler ön plana çıkmaktadır. Bu farklılıklar bazı durumlarda sosyal uyumu kolaylaştırırken bazı durumlarda ise gerilimi arttırmaktadır.

3.2.1. Kültürel ve Dinî Benzerlikler

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların uyum sürecini etkileyen en temel faktörlerden biri, Suriye ve Türk halkları arasındaki kültürel ve dinî benzerliklerdir. Özellikle dinî inançlar, kültürel

değerler, dil ve geleneklerde kendini gösterir. İki halk arasındaki bu ortaklıklar sosyal uyumu kolaylaştırmış ve başlangıçta olumlu bir hava yaratmıştır (Shaherhawasli ve Güvençer, 2021).

Dinî benzerlik, İslam'ın öğretileri, ibadetler, bayramlar ve diğer dini pratiklerde kendini gösterir. Suriyelilerin Türkiye'de bu konularda benzer bir çerçevede bulunmaları toplumsal kabulü artırmıştır. Entelektüel, kültürel, dilbilimsel ve geleneksel alanlarda da benzerlikler gözlemlenmiştir bu da iki toplum arasında birçok ortak nokta olduğunu göstermektedir (Diker ve Karan, 2021).

3.2.2. İki Halk Arasındaki İlişkilerin Değişimi

Zamanla sosyal değişim ve artan Suriyeli nüfus, Türk toplumu ile Suriyeliler arasındaki ilişkileri etkilemeye başlamıştır. İlişkilerin beş aşamada evrim geçirdiği görülmektedir (Shaherhawasli ve Güvençer, 2021):

- **İyi Karşılama ve Sempati:** İlk yıllarda, Türk halkı geniş kesimlerince Suriyeli mültecilere yönelik sempati hakimdi. Medyadaki savaş görüntüleri ve yardım çabaları Türk toplumunun olumlu bir tutum sergilemesine neden olmuştur.
- **İçsel veya Sözlü Huzursuzluk:** Suriyeli nüfusun artmasıyla birlikte iş gücü piyasasındaki rekabet ve kiralık ev taleplerindeki artış gibi faktörler, Türk toplumunda huzursuzluğa yol açmıştır.
- **Siyasi Kışkırtma:** Politik partiler Suriyelilerle ilgili politikaları kullanarak iç rahatsızlığı siyasi bir araca dönüştürdü. Bu süreç, Türk toplumunda yabancı düşmanlığını tetikleyerek ilişkileri olumsuz etkilemiştir.
- **Ayrımcılık ve Sosyal Ret:** Suriyeli sığınmacılarla Türk toplumu arasındaki sosyal mesafe arttı. Ayrımcılık ve reddetme vakaları özellikle okullarda ve iş yerlerinde belirgin hale gelişti.
- **Doğrudan Hedef Alma:** Fiziksel saldırıların artmasıyla birlikte Suriyeli sığınmacılara yönelik doğrudan hedef alma vakaları yaşanmıştır. Bu durum Suriyeli sığınmacıların Türk toplumundaki genel değişimin bir parçası olarak hedef haline geldiği görüşünü güçlendirmiştir.

3.3. Ekonomik Problemler

Türkiye'nin Suriyeli mültecilere ev sahipliği yapma sürecinde ekonominin bu ilişkiyi derinlemesine etkilediği açıktır. Ülke Suriye'den gelen mültecilere yönelik büyük miktarda harcama yaparak ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak bu trajik durumu hafifletmeye çalışmış olsa da yardımların Türkiye'deki yoksul kesimin göz ardı edildiği sorunları da beraberinde getirdiği açıktır (Sönmez, 2014).

Devlet harcamalarının ötesinde Suriyeli mültecilerin yoğun göç talebi şehirlerin ekonomisini çift yönlü etkilemektedir. Özellikle zanaat sahipleri daha düşük ücretlerle çalışmaya razı olan Suriyeli mültecileri tercih ettiklerinden yerel işgücü piyasasında dengesizliklere yol açmaktadır (Öztürk ve Çoltu, 2018). Bu durum iş kayıplarına ve ekonomik belirsizliğe neden olabilmektedir.

Suriye ile yaşanan olayların ardından Türkiye'nin ticari ilişkilerinde bir düşüş yaşanmıştır. Özellikle Suriye üzerinden Ortadoğu ve Körfez ülkelerine yapılan ticaret nakliye problemleri nedeniyle aksamış ve bölgesel ticaret hacmi önemli ölçüde azalmıştır (Canyurt, 2015). 2010 yılında 2 milyar 297 milyon dolar olan ticaret hacmi, 2012 yılında 400 milyon dolara gerileyerek, bölgesel sosyo-ekonomik yapının temel dinamiklerini etkilemiştir.

Suriyeli mültecilere tanınan iş piyasasına erişim imkânı Türkiye'deki işsizlik oranını artırmıştır (Kirişçi, 2014). Çalışma izni sağlanan Suriyelilerin, Türk işgücü piyasasında rekabet avantajına sahip olmalarına yol açmıştır. Yasal izin olmaksızın düşük ücretle çalışan Suriyelilerin tercih edilmesi ekonomik kamu düzenini tehlikeye sokabilecek ciddi sosyal sorunlara neden olmuştur (Özkan, 2009). Bu durum Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik politikalarının sadece insani boyutunu değil aynı zamanda ekonomik etkilerini de dikkate almak gerektiğini göstermiştir.

3.4. Güvenlik

Türkiye'deki Suriyelilerin etkisi Suriye'deki iç savaşın ve ardından gelen büyük göç dalgasının ülkede yarattığı güvenlik dinamikleri açısından büyük bir karmaşıklığa işaret etmektedir. Bu durum sadece Türkiye'nin iç güvenliğini değil aynı zamanda uluslararası ilişkilerini de etkilemektedir. Özellikle 2015'te Türk savaş uçakları tarafından düşürülen Rus savaş uçağı olayı uluslararası güvenlik riskinin bir yansıması olarak kabul edilmektedir ve Türkiye'nin bölgesel denklemdeki konumunu daha da zorlu hale getirmiştir (Karasu, 2018).

Suriye'deki iç savaşın terör örgütleri için uygun bir zemin sağlaması Türkiye'nin terörle mücadelesini daha da karmaşık hale getirmiştir. Özellikle PYD ve IŞİD gibi örgütler Suriye'deki kaotik durumu fırsat bilerek sınırlarını genişletmiş ve etki alanlarını artırmışlardır (BİLGESAM, 2015). Gelişen bu yeni durum Türkiye'nin sınırları içinde terörle mücadelede daha etkin bir strateji izlemesini zorunlu kılmıştır.

Göç ve mülteci akışları, yaşamın doğal akışını karmaşıklaştıran unsurlar olarak değerlendirilmekte ve toplumsal güvenliği doğrudan etkileyen bir tehdit olarak algılanmaktadır (Huysmans, 2006). Suriyeli mültecilerin varlığı, yerel ekonomik kaynakları zorlamakta iş gücü piyasasını etkilemekte ve toplumsal dinamikleri yeniden şekillendirmektedir. Yerel halkla mülteciler arasında kaynaklara ve iş imkânlarına erişim konusunda rekabet artmış potansiyel sosyal gerilimlere ve güvenlik sorunlarına neden olmuştur.

Türkiye'deki Suriyelilerin güvenlik üzerindeki etkisi çok yönlüdür ve uluslararası, bölgesel ve yerel düzeyde karmaşık faktörleri içermektedir. Bu karmaşıklığı anlamak ve etkili bir şekilde yönetmek için multidisipliner bir yaklaşım benimsemek hem iç hem de dış güvenlik zorluklarına daha etkili bir çözüm bulmada kritik bir rol oynayacaktır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Türkiye'nin göç politikasını ele alan bu çalışmamızda özellikle Suriyeli sığınmacılar üzerinde odaklanarak ülkenin zengin göç deneyimlerini sürdürülebilir bir politika oluşturmak için nasıl kullanabileceğini araştırılmıştır. Türkiye'nin daha önceki göç ve sığınmacı krizleriyle başa çıkma deneyimleri, bu çalışmanın ana amacını desteklemektedir. Fakat özellikle Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye entegrasyonu, eğitim, sosyal uyum, ekonomik etkiler ve güvenlik açısından çeşitli zorlukları beraberinde getirmektedir.

Eğitim sorunları, Suriyeli sığınmacıların yaşadığı temel zorluklardan biridir. Özellikle dil engelleri toplumsal uyum sorunları ve eğitim imkânlarına yeterince erişim sağlanamaması bu konudaki temel problemleri oluşturmaktadır. Türkiye'nin bu sorunları çözmek için alacağı politika kararlarının, özellikle 18 yaş altındaki genç nüfusu hedef alması gerektiği söylenebilir.

Sosyal uyum ve gerginlikler açısından kültürel ve dini benzerliklerin yanı sıra ekonomik etkiler de önemli bir rol oynamaktadır. İlk aşamalarda Suriyeli sığınmacılara karşı Türk toplumundaki olumlu karşılama ve sempati, zamanla ekonomik rekabet, iş kayıpları ve yerel işgücü piyasasındaki dengesizlikler nedeniyle yerini huzursuzluğa bırakmıştır. Sığınmacıların entegrasyon sürecindeki zorluklara ek olarak ve sosyal ret, ayrımcılık gibi sorunlar da eklenmiştir.

Ekonomik problemler açısından, Suriyeli sığınmacıların yoğun göç talebi ve çalışma izni sağlanmasının işsizlik oranını artırması, Türkiye'nin ekonomik düzenini etkileyen önemli bir faktördür. Ayrıca, ticaret hacmindeki azalma ve Suriye ile olan ticari ilişkilerdeki düşüş, ekonomik istikrar üzerinde olumsuz bir etki bırakmıştır. Bu nedenle, Türkiye'nin sığınmacıları ekonomik ve sosyal açıdan entegre etme çabalarının, yerel ekonomiye sürdürülebilir katkı sağlamak üzere olması gerekmektedir.

Güvenlik açısından, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'nin iç güvenliğini ve uluslararası ilişkilerini nasıl etkilediği incelenmiştir. Özellikle terör örgütlerinin Suriye'deki kaotik durumu fırsat bilerek sınırlarını genişletmesi, Türkiye'nin terörle mücadelesini karmaşık hale getirmiştir. Bu durum Türkiye'nin ulusal güvenliğini riske atmaktadır ve etkili bir çözüm için multidisipliner bir yaklaşım gerektirmektedir.

Bu çalışma Türkiye'nin göç politikasının özellikle Suriyeli sığınmacılar bağlamında sürdürülebilirliğini incelemektedir. Türkiye'nin zengin göç deneyimlerini kullanarak sürdürülebilir bir göç politikası oluşturulması ülkenin benzer krizlerle başa çıkma potansiyelini artırabilir. Fakat eğitim sorunları, sosyal uyum ve gerginlikler, ekonomik etkiler ile güvenlik konularındaki zorlukların bu hedefe ulaşmayı engelleyebileceği unutulmamalıdır.

Eğitimde özellikle genç nüfusun entegrasyonu için dil eğitimi ve eğitim imkânlarına erişimin artırılması gerekmektedir. Sosyal uyum ve gerginliklerde kültürel ve dini benzerliklerin yanı sıra ekonomik etkilerin de dikkate alındığı entegre bir politika geliştirilmesi gerektiği görülmüştür. Ekonomik problemlerde yerel ekonominin sürdürülebilir katkı sağlaması için Suriyeli sığınmacıların işgücü piyasasına etkili bir şekilde entegre edilmesi önemlidir. Güvenlik açısından terörle mücadele stratejilerinin daha etkili bir şekilde uygulanması ve uluslararası iş birliği önemlidir.

KAYNAKÇA

- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1998). Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan terör nedeniyle göç eden ailelerin sorunları. *Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yay*, 115.
- BİLGESAM. (2015). Irak ve Suriye'deki Gelişmelerin Türkiye'ye Etkileri, Rapor No: 65, İstanbul: BİLGESAM Yayını
- Canyurt, D. (2015). Suriye gelişmeleri sonrası Suriyeli mülteciler: Türkiye de riskler. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 48, 127-146.
- Çiçekli, B. (2013). Açıklamalı göç ve iltica hukuku terimleri sözlüğü. *Uluslararası Göç Örgütü*.
- Diker, N. P. ve Karan, O. (2021). Suriyeli Mültecilerin Karşılaştıkları Sosyal Dışlanma ve Geliştirdikleri Direniş Taktikleri: Ankara Örneği. *Journal of Ankara Studies*, 9(2), 281-321.
- Duruel, M. (2017). Suriyeli sığınmacıların Türk emek piyasasına etkileri fırsatlar ve tehditler. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 207-222.
- Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M., Şener, B., Sipahioğlu, E., Kavukçuer, Y. ve Başçeri, Y. (2017). "Kopuş"tan "Uyum"a Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Ertan, K. A. ve Ertan, B. (2017). Türkiye'nin göç politikası. *Contemporary Research in Economics and Social Sciences*, 1(2), 7-39.
- Göç İdaresi Başkanlığı (t.y.). Göç Tarihi. <https://www.goc.gov.tr/goc-tarihi#>. 15.10.2023.
- Göçer, V., Özer, S. ve Ürünbrahimoğlu, M. (2020). Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının hizmet içi eğitim bağlamında incelenmesi: Bir karma yöntem araştırması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 24-41.
- Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.
- Karasu, M. A. (2018). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların kentlerde neden oldukları güvenlik riskleri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 36(2), 51-74.
- Karpat, K. H. ve Sönmez, A. (2003). *Türkiye'de toplumsal dönüşüm: kırsal göç, gecekondu ve kentleşme*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kaygalak, S. (2009). *Kentin mültecileri: neoliberalizm koşullarında zorunlu göç ve kentleşme* (Vol. 80). Dipnot.

- Kirişçi, K. (2014). Misafirlüğün ötesine geçerken Türkiye'nin "Suriyeli mülteciler" sınavı. (çev: S. Karaca). USAK (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu ve Brookings Institute)
- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184.
- Nakhoul, T. E. (2014). Uluslararası işgücü göçü ve Türkiye, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi.
- Orhan, O. (2014). Suriye'ye komşu ülkelerde Suriyeli mültecilerin durumu: Bulgular, sonuçlar ve öneriler. *Ankara: Orsam*.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, kentlileşme ve kentsel değişme*. Ekin Kitabevi.
- Özkan, A. F. (2009). Ekonomik Kamu Düzeni ve Ekonomik Kolluk Faaliyeti. *Ankara Barosu Dergisi*, (4), 75-94.
- Özkan, R. (2019). Göç olgusu ve toplumsal yapıya etkisi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(47), 127-145.
- Öztürk, S. & Çoltu, S. (2018). Suriyeli mültecilerin Türkiye ekonomisine etkileri. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 188-198.
- Sezik, M., & Ağır, O. (2015). Suriye'den Türkiye'ye yaşanan göç dalgasından kaynaklanan güvenlik sorunları. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 95-124.
- Shaherhawasli, K. ve Güvençer, E. N. (2021). Suriyeli Mülteciler ve Türk Toplumunu Arasındaki Uyum: Fırsatlar ve Tehditler. <https://www.insamer.com/tr/uploads/pdf/rapor-suriyeli-multeciler-ve-turk-toplumunu-arasindaki-uyum-firsatlar-ve-tehditler.pdf>. 25.11.2023.
- Sönmez, Z. (2014). Komşuda kriz: Suriyeli mülteciler. İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. https://www.insamer.com/tr/komsuda-kriz-suriyeli-multeciler_159.html, 15.12.2023.
- Tunca, H. Ö. ve Karadağ A. (2018). Suriye'den Türkiye'ye göç: Tehditler ve fırsatlar. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28(2), 47-68.
- Türk Dil Kurumu (TDK). Göç. <https://sozluk.gov.tr/>
- UNHCR. (2023). Türkiye'deki mülteciler ve sığınmacılar. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>. 22.11.2023.
- Ürünibrahimoğlu, M., Göçer, V. ve Özer, S. (2021). Examining school experiences of Syrian students attending secondary school according to student and teacher views. *International Journal of Scholars in Education*, 4(2), 146-168.
- Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Anı Yayıncılık.
- Yıldız, S. E. (2019). Suriyeli çocukların eğitimi konusunda nitel bir araştırma: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 4(2), 5-32.
- Yılmaz, H. (2013). Türkiye'de suriyeli mülteciler-istanbul örneği-tespitler, ihtiyaçlar ve öneriler. İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği-MAZLUMDER. https://dSPACE.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/1533/20%20suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y, 23.11.2023
- Yonca, A. V. (2014). *Türkiye'deki Suriyeli mülteciler*. Ed. Servet Karaca ve Uğur Doğan, Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu, Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi.